

Nr 188.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften; given Stockholms slott den 6 mars 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Härigenom förordnas, att 1, 3, 7 och 17 §§ förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

I fråga om stämpel till expeditionerna hänföres statsmyndigheterna till följande avdelningar:

Tredje avdelningen:

Chefsämbeten och förvaltande myndigheter vid armén, marinen och flygvapnet; överståthållarämbetets kansli; — — — lantmätare.

Fjärde avdelningen:

Rikets hovrätter; — — — marinförvaltningen; flygstyrelsen; lotsstyrelsen; — — — domänstyrelsen; lantbruksstyrelsen.

3 §.

I avseende på expeditionernas förseende med stämpel gäller, med de här nedan i 7 § nämnda undantag och med iakttagande av vad i 4 § stadgas om inteckningskontrollstämpel, denna tariff:

¹ Senaste lydelse av angivna paragrafer i förordningen, se SFS 1928: 317 (där förordningen i dess helhet är återgiven) samt 1930: 243, 1931: 169, 1932: 285, 1933: 378, 1934: 327 och 1935: 310.

	1		2		3		4		5	
	Avd.		Avd.		Avd.		Avd.		Avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Prästbevis -----										
Tillståndsbrev för utövande av näring eller yrke . . .	8	—	—	—	10	—	—	—	—	—
Trafikkort, innefattande — — — yrkesmässig trafik	8	—	—	—	10	—	—	—	—	—
Trafikpass; se Pass.										
Tullförpassning -----										
Underrättelse -----										
----- sinnessjuklagen					fri					
----- som meddela avs inskrivningsdomare vid										
----- hinder mot bifall till ansökan					fri					
Utdrag av -----										
Vattenbok, utdrag ----- varje blad	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—
Vederhäftighetsbevis -----										

7 §.

Från stämpelavgift enligt detta kap. är kronan befriad.

Dessutom äro från stämpelavgift enligt detta kap. befriade:

akademier och statens — — — inrättning och kommun;

kommuner och vägdistrikt i alla mål och ärenden rörande vägväsendet;

kyrkor;

pastorat i mål ----- överförmyndare.

Frihet från ----- utländska hamnar.

17 §.

Därest handling, vilken för vinnande av lagfart, inteckning, inskrivning eller betalning varit inför offentlig myndighet företedd och därvid blivit försedd med stämpel, ånyo i samma avseende som tillföre ingives, äge förnyad stämpelbeläggning ej rum, dock med undantag för de i 14 § omförmälda fall ävensom för det fall, då inteckning, som meddelats på grund av skuldebrev eller annat fordringsbevis, av domstol dödats eller av annan anledning upphört att gälla samt ny inteckning icke inom ett år därefter blivit sökt i den förut intecknade egendomen eller del därav.

Där på grund ----- fall förses.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1936.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, försvars-, social- och kommunikationsdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, *fråga om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften* samt anför därvid:

1. Stämpelavgift i vissa inskrivningsärenden.

Genom proposition nr 85 har Kungl. Maj:t för innevarande års riksdag framlagt vissa lagförslag, med vilka åsyftas att beträffande tomträtts- och vattenfallsrättsärenden samt ärenden angående förlagsinteckning och inteckning i fartyg genomföra en förenkling av inskrivningsförfarandet, motsvarande den som genom 1932 års lagstiftning vidtagits beträffande ärenden angående lagfart samt ärenden angående inteckning i fast egendom. Förstnämnda ärenden skola enligt förslagen överflyttas från rätten till inskrivningsdomaren. Vidare föreslås bland annat skyldighet för de rättssökande att ingiva avskrifter av åberopade handlingar. Den hittillsvarande protokolleringen skall, såvitt angår förlagsinteckningar och fartygsinteckningar, helt avskaffas och ersättas med aktsystem, vilket innebär att ärendena skola redovisas i dagböcker samt ingivna handlingar sammanföras i akter. Även i avseende å tomträtts- och vattenfallsrättsärenden skall aktsystem kunna införas, dock först efter förordnande av Kungl. Maj:t från fall till fall. I den mån protokolleringen sålunda bibehålles avses densamma skola undergå viss förenkling. Slutligen innebär reformen en omläggning av expeditionssättet.

Enligt det nuvarande expeditionssättet i förevarande ärenden är inskrivningssökanden i varje ärende skyldig att utlösa flera särskilda expeditioner. Huvudexpeditionen utgöres av utdrag av protokollet. När inskrivning av tomträtt eller vattenfallsrätt beviljas, meddelas därjämte särskilt bevis (tomträttsbevis respektive vattenfallsrättsbevis). I alla ifrågavarande ärenden utom förlagsintekningsärenden utfärdas avskrift av vad om ärendet blivit infört i vederbörande inskrivningsbok (tomträttsbok, vattenfallsrättsbok eller inteckningsbok för fartyg). En genomgående regel är slutligen att den hand-

ling, varå ansökningen grundas, skall förses med bevis om det meddelade beslutet.

Av nämnda expeditioner skola enligt 3 § stämpelförordningen protokollsutdraget och tomträtts- eller vattenfallsrättsbeviset stämpelbeläggas, varemot avskrift av införing i inskrivningsbok samt bevis å handling äro fria från stämpel. Vid rådhusrätt utgår stämpel å protokoll, för ett vart av de båda första arken med 1 krona och för varje följande ark med 1 krona 25 öre. Vid häradsrätt åter utgör stämpelavgiften för första protokollsarket 2 kronor samt för varje följande ark 1 krona 50 öre. Stämpeln å tomträtts- eller vattenfallsrättsbevis utgör vid såväl rådhusrätt som häradsrätt 1 krona.

Genom den föreslagna reformen skulle expeditionssättet komma att väsentligen förenklas. Tydligt är att, i den mån protokollsföringen avskaffas, expediering av beslut ej längre kan ske genom meddelande av protokollsutdrag. Men även i de fall där protokollsföringen bibehålles är det — bortsett från vissa undantagsfall — åsyftat att den i expeditionslösenförordningen stadgade skyldigheten för de rättssökande att utlösa protokollsutdrag i förevarande ärenden skall upphöra. Vidare innebär reformen upphävande av de lagrum vilka grunda skyldighet att utfärda avskrift av den i inskrivningsboken gjorda införingen. Enligt den föreslagna lagstiftningen skola sålunda av de nuvarande expeditionerna allenast tomträttsbeviset (vattenfallsrättsbeviset) samt beviset å handlingen bibehållas. Sistnämnda bevis avses — i olikhet mot vad för närvarande gäller — skola meddelas även där inskrivningsansökningen ej bifalles.

De nu angivna förändringarna av expeditionssättet förutsätta tydligen en omreglering av bestämmelserna om expeditionernas förseende med stämpel. Den stämpelavgift som för närvarande utgår för utdrag av protokoll har avsetts skola uttagas genom stämpel till bevis å handling, därvid avgiften för andra protokollsark än det första i varje ärende ansetts böra bortfalla.

I överensstämmelse härmed torde bevis å handling i ärende av ifrågavarande slag böra stämpelbeläggas vid rådhusrätt med 1 krona och vid häradsrätt med 2 kronor. Jag föreslår att en bestämmelse härom införes i 3 § stämpelförordningen under den därstädes förekommande rubriken avseende bevis angående inskrivningsdomares beslut, tecknat å företedd handling. Med hänsyn till det förändrade expeditionssättet har det jämväl syntts lämpligt att ur nämnda paragraf utesluta de nu förekommande rubriker vilka avse utdrag av tomträtts- eller vattenfallsrättsbok. De i samma paragraf förefintliga rubrikerna, angående dels avskrift av handling på grund av vilken lagfart eller in-teckning sökes dels ock underrättelse enligt 9 § andra stycket lagen den 3 juni 1932 med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden, ha i anledning av den föreslagna reformen funnits böra undergå viss jämkning, varigenom deras tillämplighet vidgas på sätt i förenämnda lagförslag är avsett.

Slutligen torde få erinras, att den granskning av inskrivningshandlingarnas stämpelbeläggning, som verkställes av advokatfiskalen i hovrätten, vid aktsystem kommer att ske med ledning av dagböckerna och avskrifter av

handlingarna. Då regler avseende sådan anordning redan finnas införda i stämpelförordningen, medför sagda förhållande icke någon ändring i författningstexten.

2. Stämpelfrihet för vissa bevis om arbetsanställning.

Enligt 25 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor skall medlem, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp, hos sin senaste arbetsgivare anhålla om intyg, utvisande den tid anställningen varat och orsaken till att den upphört eller, där fråga är om daghjälp på grund av minskning i antalet arbetsdagar till följd av driftinskränkning, antalet arbetsdagar under varje period om 14 dagar. Erhållet intyg skall av medlemmen ingivas till kassan.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 december 1935 har *socialstyrelsen* meddelat, att till styrelsens kännedom kommit, att en medlem i erkänd arbetslöshetskassa vid upphörande av en arbetsanställning hos postverket nödgats att för erhållande av nyssnämnt intyg utgiva stämpelavgift med 2 kronor. Socialstyrelsen förklarar i skrivelsen, att styrelsen icke kunde anse det vara lämpligt, att statsverket uttog särskild avgift vid utfärdandet av intyg, som det ålåg medlem i erkänd arbetslöshetskassa att anskaffa för att komma i åtnjutande av understöd. Styrelsen föreslår med anledning därav, att ett tillägg göres till stämpelförordningen av innehåll, att bevis, varom förmäles i 25 § förordningen om erkända arbetslöshetskassor, skall utfärdas fritt från stämpel.

I likhet med socialstyrelsen finner jag det icke vara lämpligt, att stämpelavgift uttages vid utfärdande av ett intyg, som enligt givna föreskrifter måste anskaffas, innan daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa kan utgå. Jag tillstyrker alltså bifall till det av socialstyrelsen framlagda förslaget om vidtagande av ändring i stämpelförordningen.

*Departements-
chefen.*

3. Stämpelavgift hos flygvapnets myndigheter.

I § 1 expeditionslösenförordningen och 1 § stämpelförordningen hänföras chefsämbeten och förvaltande myndigheter vid armén och marinen till tredje avdelningen samt arméförvaltningen och marinförvaltningen till fjärde avdelningen. I förordningarna saknas däremot särskilda bestämmelser, till vilka avdelningar chefen för flygvapnet, förvaltande myndigheter hos flygvapnet och flygstyrelsen äro att hänföra.

Flygstyrelsen har i skrivelse den 23 april 1935 hemställt om sådant tillägg till förordningarna, att chefsämbetet och förvaltande myndigheter vid flygvapnet upptoges under tredje avdelningen samt flygstyrelsen under fjärde avdelningen.

Statskontoret har i infortrat utlåtande förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till flygstyrelsens framställning.

Departement-
chefen.

Då lösen och stämpelavgift hos flygvapnets myndigheter böra utgå efter samma grunder som hos motsvarande myndigheter vid armén och marinen, förordar jag förslag till riksdagen om tillägg till stämpelförordningen i förevarande hänseende; till frågan om motsvarande ändring i expeditionslösenförordningen torde jag senare få återkomma.

Vid denna ändring i 1 § stämpelförordningen bör stuteriöverstyrelsen utslutas bland de under fjärde avdelningen uppräknade myndigheterna.

4. Förtydligande av bestämmelsen om stämpelfrihet för vägdistrikt.

Jämlikt 7 § förordningen angående stämpelavgiften äro kommuner och väghållningsdistrikt i mål och ärenden rörande de allmänna vägarna och deras underhåll, jämväl vintertid, befriade från stämpelavgift enligt 1 kap. i förordningen.

Enligt 54 § sjunde stycket lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall vägstämmas beslut angående arvode till sådan ledamot av vägstyrelsen, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare eller innehavare av annan motsvarande befattning inom styrelsen, så ock till revisor för att vinna bindande kraft underställas länsstyrelsens prövning. Föreskriften motsvaras av 61 § b) i den från och med den 1 januari 1937 gällande lagen den 7 juni 1934 om vägdistrikt, enligt vilket lagrum vägstämmas beslut om årsarvode till ledamot av vägstyrelsen eller revisor med visst undantag skall för att vinna bindande kraft underställas länsstyrelsens prövning och fastställelse.

Riksdagens revisorer för år 1934 ha i sin berättelse (§ 16, del I sid. 101 ff.) anfört, att de vid granskning av vägdistriktens räkenskaper uppmärksammat, att vissa länsstyrelser stämpelbelägga de resolutioner, varigenom fastställelse meddelas å vägstämmornas beslut rörande årsarvoden åt vissa ledamöter av vägstyrelserna. Efter en utredning beträffande tillkomsten av förenämnda bestämmelse i stämpelförordningen hava revisorerna vidare anfört:

Av utredningen torde med tydlighet framgå, att författningens mening varit, att kommuner och väghållningsdistrikt i alla frågor, av vad slag de vara må, rörande vägväsendet, skola åtnjuta stämpelfrihet. Att denna tolkning är riktig torde för övrigt vad beträffar resolutioner angående fastställelse å beslut om vägstyrelseledamöters arvoden ligga i sakens natur. Bestämmelsen om sådan underställning är ju tillkommen i det allmännas intresse som ett skydd mot alltför rundligt tilltagna arvoden. Härtill kommer vidare att avgiften för stämpeln i detta fall ingår bland de kostnader, för vilka distriktet erhåller statsbidrag. Om stämpel i dylikt fall skulle utgå, komme staten att själv få betala 75—85 procent av den till statsverket inflytande stämpelavgiften.

Revisorerna hava ansett sig böra fästa riksdagens uppmärksamhet på vissa länsstyrelser ovan påtalade förfaringsätt och vilja för sin del ifrågasätta, huruvida icke stadgandet i 7 § stämpelförordningen till undvikande av miss- tolkningar bör förtydligas, förslagsvis på det sätt, att kommuner och väghållningsdistrikt förklaras befriade från stämpel i alla mål och ärenden rörande vägväsendet.

Statskontoret och riksräkenskapsverket hava i infortrade yttranden förklarat sig icke hava något att erinra mot ett förtydligande av ifrågavarande stadgande på sätt revisorerna föreslagit.

I skrivelse nr 279 har 1935 års riksdag i anledning av revisorernas berättelse i denna del anfört:

I likhet med revisorerna anser riksdagen, att meningen med den genom stämpelförordningen under 7 § meddelade bestämmelsen om befrielse för kommuner och väghållningsdistrikt från stämpelavgift i mål och ärenden rörande de allmänna vägarna och deras underhåll varit den, att kommuner och väghållningsdistrikt i alla frågor, av vad slag de vara må, rörande vägväsendet skulle åtnjuta stämpelfrihet. Såsom emellertid revisorerna påvisat har sagda bestämmelse av vissa länsstyrelser tolkats annorlunda. Riksdagen finner det därför erforderligt, att stadgandet i fråga förtydligas på sätt revisorerna föreslagit.

Riksdagen anhöll fördenskull, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om förtydligande av föreskriften i 7 § stämpelförordningen, så att därav otvetydigt framginge, att kommuner och väghållningsdistrikt skola vara befriade från stämpelavgift i alla mål och ärenden rörande vägväsendet.

Enär kommuner och vägdistrikt synas böra vara befriade från stämpelavgift i alla mål och ärenden rörande vägväsendet, men ifrågavarande stadgande i stämpelförordningen av en del myndigheter tolkats annorlunda, hemställer jag, att stadgandet förtydligas på sätt riksdagen föreslagit.

Departements-
chefen.

5. Ändringar i stämpelförordningen i anledning av de nya frihamnsförfattningarna.

Jämlikt § 14 frihamnsstadgan den 23 september 1919 (nr 626) ägde farkost, som finge användas för bogsering av fartyg mellan tullhamn och vidliggande frihamn, mellan redd utanför frihamn och frihamnen eller inom frihamn, under förutsättning att farkosten därvid ej ankomme från utrikes ort, för sådant ändamål utan särskild tullklarering ingå i frihamnen från nämnda tullhamn eller redd på allenast *bogserpass*, utfärdat för kalenderår och gällande jämväl för motsvarande utfart ur frihamnen annorledes än på resa till utrikes ort. Enligt §§ 16 och 32 samma stadga fingo pråm, läktare och pontonkran under vissa förutsättningar överföras till frihamn från vidliggande tullhamn på allenast *pråmsedel*, så ock överföras från frihamnen å pråmsedel.

Enligt 3 § stämpelförordningen äro bogserpass och pråmsedel fria från stämpelavgift.

Med stöd av bestämmelserna i frihamnsförordningen den 31 maj 1935 (nr 250) har Kungl. Maj:t den 8 november 1935 (nr 553) utfärdat ny frihamnsstadga. Denna har trätt i kraft den 1 januari 1936 och genom densamma har upphävts stadgan av den 23 september 1919.

Stadgan av den 8 november 1935 upptager icke bogserpass och pråmsedel. Däremot upptager stadgan ett nytt slag av passhandling för fartyg,

nämiligen *trafikpass*. Bestämmelserna om trafikpass återfinnas i 51 §, däri det heter:

Befälhavare å bogserfartyg skall, då fartyget går i inrikes frihamnstrafik mellan frihamn och vidliggande tullhamn utan att medföra annat gods än för fartyget eller därå ombordvarande personer avsedda förnödenheter, utgörande inrikes gods, vara fritagen från skyldighet att anmäla sig för tullklarering vid ankomst till eller avgång från frihamnen. I nu angivna fall må fartyget avgå från frihamnen, ändock att visitation enligt 22 § icke ägt rum.

Befälhavare å fartyg, vilket går i inrikes frihamnstrafik mellan frihamn och vidliggande tullhamn uteslutande i ändamål att tillföra i frihamnen liggande fartyg vatten, bränsle eller andra för driften avsedda förnödenheter, utgörande inrikes gods, och därvid, utom dylika förnödenheter, icke medför annat gods än i första stycket sägs, skall vara fritagen från skyldighet att anmäla sig för tullklarering vid ankomst till eller avgång från frihamnen. Dock skall befälhavaren före avgång från frihamnen inhämta tulltjänstemans medgivande därtill i enlighet med av tullanstalten meddelade anvisningar.

Bestämmelserna i denna paragraf skola äga tillämpning allenast under förutsättning att å fartyget medföres särskilt pass (*trafikpass*). Sådant pass utfärdas av tullanstalten på därom gjord ansökning och efter prövning av föreliggande omständigheter att gälla tills vidare för kalenderår.

Vad beträffar passhandlingar för gods, upptager stadgan av den 8 november 1935, förutom förpassning varom förmäles i 44 §, jämväl ett nytt slag av passhandling, som i 45 § erhållit allenast den allmänna beteckningen *passhandling*. 45 § föreskriver:

Den som enligt medgivande, varom i 4 § första stycket¹ sägs, över frihamns område med bantåg eller fordon forslar inrikes genomgående gods, skall medföra och förete av tullanstalten utfärdad *passhandling* för godset.

Sådan passhandling skall ock inom frihamn medföras och företes av den som i annat fall än nyss nämnts med bantåg eller fordon eller utan särskilt transportmedel till eller från frihamnen forslar frihamnskontrollgods, vilket ej utgöres av tullgods. Dock vare passhandling ej erforderlig beträffande till frihamn ankommet gods, vilket är avsett att med bibehållen egenskap av inrikes gods i frihamnen tagas ombord å fartyg såsom förnödenhets- eller proviantartiklar.

Då gods av tullanstalt överlämnas till postanstalt för att såsom inrikes gods befordras från frihamn, skall av tullanstalten utfärdad passhandling åtfölja godset.

Generaltullstyrelsen har i sitt den 12 januari 1935 avgivna yttrande över 1931 års frihamnssakkunnigas betänkande av den 15 oktober 1934 anför, bland annat, att trafikpasset delvis motsvarade bogserpasset och med hänsyn jämväl till sin användning i övrigt syntes böra fritagas från stämpelavgift, att passhandling enligt 45 § frihamnsstadgan uppenbarligen borde i likhet med förpassning vara fri från stämpelavgift samt att sistnämnda förhållande lämpligen kunde i stämpelförordningen utmärkas genom att rubri-

¹ 4 § första stycket lyder:

Inrikes gods må såsom genomgående gods medföras å fartyg eller luftfartyg eller, efter tullanstaltens medgivande, å annat transportmedel vid besök i frihamn, under villkor att godset därvid icke lossas eller, där lossning äger rum, att godset utan dröjsmål återinlastas å transportmedlet. Sådant gods må jämväl med post försändas genom frihamn såsom genomgående gods.

ken »Förpassning, tull-», erhöle lydelsen »Förpassning och annan av tullverket utfärdad passhandling för gods».

Såsom anfördes vid införandet av stämpelfrihet för bland annat bogserpass och pråmsedel (se proposition 1920 nr 368 sid. 11), böra de för frihamnstrafiken föreskrivna enklare fartygspassen, åtnjuta frihet från stämpelavgift. Trafikpass bör alltså, i enlighet med vad generaltullstyrelsen hemställt, i 3 § stämpelförordningen upptagas såsom fritt från stämpel. Beteckningarna bogserpass och pråmsedel kunna däremot uteslutas såsom numera utan betydelse. Jag biträder jämväl vad generaltullstyrelsen anført om stämpelfrihet för passhandling enligt 45 § frihamnsstadgan, och tillägg i förevarande hänseende torde lämpligen böra ske på sätt styrelsen föreslagit.

Departements-
chefen.

6. Stämpelfrihet vid förnyad inteckning av skuldebrev, vilka förut varit föremål för inteckning men beträffande vilka inteckningsrätten upphört.

Enligt 8 § stämpelförordningen skall skuldebrev, då det för vinnande av inteckning eller betalning hos offentlig myndighet företes, förses med stämpel av 40 öre för varje fulla 100 kronor av det kapitalbelopp, för vilket inteckning eller betalning sökes, dock är skuldebrev fritt från sådan stämpel, då på grund därav fordran bevakas i konkurs eller inteckning sökes i järnväg. I 17 § samma förordning stadgas, att därest handling, vilken för vinnande av inteckning eller betalning varit inför offentlig myndighet företedd och därvid blivit försedd med stämpel, ånyo i samma avseende som tillföreninges, förnyad stämpelbeläggning ej skall äga rum, dock med undantag bland annat för det fall, då inteckning, som meddelats på grund av skuldebrev eller annat fordringsbevis, till följd av uraktlåten förnyelse förfallit eller av domstol dödat och ny inteckning därefter ej blivit sökt, på landet sist vid det ting, som infaller näst efter ett år, och i stad inom ett år. Undantaget från stämpelfrihet tillkom genom förordning den 7 juli 1921.

I en den 15 november 1935 till finansdepartementet inkommen skrivelse har *advokatfiskalsämbetet vid Svea hovrätt* anført:

Att vid 1921 års lagändring stämpelfriheten bibehölls för det fall att ny inteckning sökes inom viss tid efter det den gamla inteckningen dödat eller på grund av underlåten förnyelse förfallit synes närmast hava berott på, 1) en önskan att underlätta fastighetens befriande från gemensamt graverande inteckningar och 2) en önskan att bereda inteckningshavare, som av glömska eller förbiseende underlåtit förnya inteckning, möjlighet att inom viss kortare tid utan alltför stor kostnad få ny inteckning (se proposition nr 232/1921 sid. 42 o. f.).

Sedan bestämmelserna om förnyelse av inteckning upphört att gälla från och med den 1 januari 1935, kan det under 2) anförda skälet icke återopas (jämför »Betänkande angående gottgörelse åt statsverket och de sportelberättigade i händelse av inteckningsförnyelsernas avskaffande m. m.» sid. 21).

Bestämmelserna om stämpelfrihet för det fall att i stället för dödad eller på grund av underlåten förnyelse förfallen inteckning ny inteckning sökes inom den stadgade tiden har tolkats på det sättet, att det för stämpel-

frihet ansetts vara tillfyllest att handlingen en gång stämpelbelagts. Att den nya inteckningen sökes i helt andra fastigheter än de, i vilka den gamla inteckningen varit fastställd — belägna i en annan domsaga — har icke ansetts utgöra hinder för stämpelfrihet. Ej heller har den omständigheten att stämpelavgiften höjts under tiden mellan de olika inteckningarnas fastställande ansetts böra föranleda till att en stämpelavgift svarande mot höjningen bort erläggas. Följden torde bliva, att förut intecknade skuldebrev under viss tid komma att bliva föremål för ren försäljning. Vid granskning av renovationer av inteckningsprotokollen (dagböckerna) har ej sällan iakttagits, att till säkerhet för åtskilliga uti ett visst bolags fastigheter tidigare intecknade skuldebrev sedermera sökts inteckning uti ett annat bolags fastigheter. Vid granskning av renovationen av inteckningsprotokollet för ett visst ting från en häradsrätt i Norrland uppmärksammades, att för nyintecknade belopp i runt tal 3,300,000 kronor stämpel uttagits för omkring 670,000 kronor. För det återstående beloppet förelåg stämpelfrihet enligt bestämmelserna i förevarande paragraf. Hos inskrivningsdomaren i Falun nyintecknades den 3 juli 1935 förut stämpelbelagda skuldebrev å 1,600,000 kronor. På grund av ovanberörda bestämmelser utgick icke stämpelavgift. Dessutom har särskilt uppmärksammats att tidigare i samband med sökande av förlagsinteckning stämpelbelagda skuldebrev — efter det inteckningen förfallit eller dödats — kommit till användning vid sökande av fastighetsinteckning ävensom att förfallna eller dödade fastighetsinteckningar tagits i bruk vid sökande av förlagsinteckningar, allt inom sådan tid att stämpelfrihet förelegat.

Det vill synas som om tidigare stämpelbelagda skuldebrev användas i större utsträckning än förut sedan stämpelavgiften från och med den 1 juli 1934 höjts från 25 öre till 40 öre för varie fulla 100 kronor av det kapitalbelopp, för vilket inteckning sökes. Gällande bestämmelser inbjuda faktiskt till ett sådant förfaringsätt, enär för ett tidigare stämpelbelagt skuldebrev å 1,000,000 kronor kan betalas 3,000 kronor, därvid säljaren, om denne tidigare erlagt stämpelavgift med 2,500 kronor, förtjänar 500 kronor och köparen gör en vinst å 1,000 kronor genom att använda det en gång stämpelbelagda skuldebrevet i stället för ett nytt sådant.

Av det anförda torde framgå, att starka skäl tala för att ifrågavarande stämpelfrihet bör upphöra eller att stämpelfriheten åtminstone begränsas till att omfatta allenast sådana fall, där den nya inteckningen fastställs uti någon del av den förut intecknade egendomen.

Över advokatfiskalsämbetets framställning hava efter remisser yttranden inkommit från *hovrätterna* samt *föreningen Sveriges häradshövdingar* och *föreningen Sveriges stadsdomare*. Vid Göta hovrätts yttrande har fogats yttrande av denna hovrätts advokatfiskalsämbete. Slutligen har *statskontoret*, till vilket verk handlingarna därefter remitterats, avgivit yttrande i ärendet.

I samtliga yttranden vitsordas behovet av författningsändring.

Föreningen Sveriges häradshövdingar anser, att önskvärdheten att underlätta fastighets befriande från gemensamma inteckningar fortfarande kan åberopas för befrielse från erläggande av ny stämpelavgift, men att stämpelfriheten till förebyggande av missbruk bör begränsas till sådana fall, där den nya inteckningen fastställs i någon del av den förut intecknade egendomen.

Föreningen Sveriges stadsdomare har ej funnit anledning till erinran mot förslaget.

Svea hovrätt anför:

I framställningen hava enligt hovrättens mening påpekats missförhållanden, som otvivelaktigt kräva rättelse. Det kan icke vara befogat att exempelvis en handling, som vid domstol företes för in-teckning i fastighet, blir fri från stämpelbeläggning av det skäl att samma papper tidigare belagts med stämpel i samband med beviljande av förlagsin-teckning på grund av därå tecknad förskrivning. Ej heller synes påkallat att, sedan en fastighetsin-teckning dödat eller förfallit, den gamla in-teckningshandlingen får utan ny stämpelbeläggning användas för in-teckning i helt andra fastigheter än de tidigare in-tecknade.

Å andra sidan torde förefinnas ett berättigat intresse att även framdeles underlätta fastigheters befriande från gemensamt graverande in-teckningar genom bibehållande av möjlighet att, sedan in-teckning dödat, in-teckning inom viss kort tid på grund av den gamla in-teckningshandlingen utan ny stämpelbeläggning meddelas i fastighet, som tidigare varit in-tecknad enligt samma handling.

Hovrätten förordar sålunda det av advokatfiskalen alternativt framställda förslaget, att stämpelfriheten begränsas till att omfatta sådana fall, där ny fastighetsin-teckning fastställs i någon del av den förut in-tecknade egen-domen.

Göta hovrätt gör följande uttalande:

Vad förslagsställaren anført synes värt beaktande. Hovrätten anser det emellertid icke möjligt att utan närmare utredning taga ställning till frågan huruvida och på vad sätt bestämmelsen i 17 § första stycket av stämpelför-ordningen bör ändras. Det gäller tydligen att tillse, att missbruk av ifrå-gavarande bestämmelse om möjligt förebyggas men att sådan användning av äldre skuldebrev, som framstår såsom ett fullt lojalt utnyttjande därav, icke förhindras. Hovrätten får för närvarande endast förorda en närmare utredning i ämnet.

Göta hovrätts advokatfiskalsämbete anser de i framställningen framhållna synpunkterna vara värda allt beaktande och anser sig böra till fullo instäm-ma i framställningen.

Hovrätten över Skåne och Blekinge yttrar:

Såsom framhållits saknas numera det skäl för bibehållande av den i 17 § första stycket stämpelförordningen stadgade stämpelfrihet för förut in-teck-nade skuldebrev, som låg däri, att stämpelfriheten underlättade upplivandet av en in-teckning, som på grund av uraktlåten förnyelse förfallit. Även om det kan tänkas, att den nu gällande lydelsen av ifrå-gavarande stadgande lämnar tillfälle till kringgående av bestämmelserna om stämpelavgift för skuldebrev, synes det dock icke tillrådligt att helt avskaffa stämpelfriheten. Alltjämt gör sig med oförminskad styrka gällande det skäl för bibehållandet därav som ligger uti att vederbörande in-teckningshavare och fastighetsägare beredas möjlighet att utan alltför dryga kostnader befria in-tecknade fastig-heter från ansvar för gemensamma in-teckningar eller att eljest genom död-ningsåtgärder och nyfastställelser bringa ordning och reda i in-teckningsför-hållandena rörande viss fastighet eller visst komplex av fastigheter. Som exempel på fall, då dylika åtgärder kunna vara önskvärda, må anföras, att sedan in-teckning fastställts i viss egendom fransäljningar eller nyförvärv skett utan att lossningsåtgärder vidtagits, att genom en mångfald lossnings-

åtgärder gravationsbevis rörande egendomen bli svårbegripliga eller att efter en exekutiv försäljning i skilda utrop av gemensamt intecknade fastigheter en eller flera av de förut gemensamma inteckningarna kvarstå såsom särinteckningar i olika delar av egendomskomplexet. Tydligt är, att i det stora flertalet av fall, sådana som de nu anförda, en föreskrift om att för åtnjutande av stämpelfrihet krävdes att den nya inteckningen fastställdes i samma fastighet som förut skulle göra stadgandet illusoriskt.

Det nu sagda har närmast avseende å inteckning i fast egendom. Även beträffande t. ex. förlagsinteckningar göra sig likartade synpunkter gällande för ett bibehållande av stämpelfriheten. Överlåtes en rörelse, som är föremål för förlagsinteckning, med tillgångar och skulder — kanske å ett för ändamålet av de tidigare innehavarna stiftat aktiebolag — lär det i allmänhet bliva nödigt att inteckna förlaget i den nya rörelsen och i samband därmed döda den gällande inteckningen. Någon transaktion av den art att stämpelavgift här bör utgå synes hovrätten icke föreligga.

I detta sammanhang får hovrätten påpeka, att 17 § enligt sin lydelse medger stämpelfrihet utan begränsning till viss tid, då inteckning upphört att gälla till följd av annat förhållande än dödningsåtgärd, exempelvis i följd av exekutiv försäljning eller expropriationsförfarande. I sådana fall tala mindre skäl än eljest för åtnjutande av stämpelfrihet och det synes hovrätten, att samma bestämmelser böra gälla oavsett på vilket sätt den tidigare inteckningen upphört att gälla.

Statskontoret framhåller, att den 1921 införda bestämmelsen om förnyad stämpelbeläggning torde hava tillkommit bland annat på den grund att det icke ansetts lämpligt, att stämpelfrihet ägde rum, då föremålet för senare inteckningar vore i väsentlig mån annat. Statskontoret anför vidare:

Enligt statskontorets mening är det angeläget, att de påpekade missförhållandena bliva rättade. För detta ändamål torde 17 § böra ändras. Sålunda synes undantagsregeln böra träda i tillämpning, så snart en inteckning upphört att gälla, vare sig detta skett genom dödning eller av annan anledning, såframt ej den nya inteckningen inom den föreskrivna tiden söks i vad som tidigare varit intecknat eller del därav.

Om bestämmelsen gives en häremot svarande utformning, synes därigenom även bliva beaktad den önskan att underlätta fastighetsbefriande från gemensamt graverande inteckningar, som vid den år 1921 genomförda lagändringen var huvudmotivet för bibehållande av en begränsad stämpelfrihet vid nyinteckning av gamla skuldebrev.

Departements-
chefen.

Såsom statskontoret framhållit, uttalades vid tillkomsten av 1921 års författningsändring, att stämpelfrihet ej borde äga rum, då föremålet för den senare inteckningen vore i väsentlig mån annat än föremålet för den tidigare inteckningen. Detta har emellertid icke angivits i författningen. I framställningen har påvisats och i yttrandena bestyrkts, att bestämmelsen om stämpelfrihet ofta utnyttjas i fall, där föremålet för den nya inteckningen är helt annat än föremålet för den tidigare. Tendenser till en formlig handel med stämpelbelagda skuldebrev synas hava framträtt, självfallet särskilt beträffande skuldebrev å större summor. Ej obetydliga belopp torde härigenom undandragas statsverket.

Ändring av bestämmelsen bör därför även enligt min mening vidtagas. Därvid är det emellertid av vikt att tillse, att stämpelfrihet icke borttages i

de fall, där den av billighetsskäl eller med hänsyn till ett allmänt intresse bör finnas. Ofta är dödandet av samtliga in-teckningar i en egendom den bästa, stundom kanske den enda utvägen att ordna upp invecklade in-teckningsför-hållanden. Borttagandet av stämpelfrihet för sådana fall skulle rentav kunna fördyra den önskvärda egnahemsbildningen. Nämnda tillvägagångssätt är också i hög grad ägnat att befordra fastighetsböckernas reda.

I enlighet med vad skånska hovrätten samt statskontoret framhållit saknas skäl att låta de skuldebrev, beträffande vilka in-teckningsrätten upphört av annan anledning än dödningsbeslut eller underlåten förnyelse, intaga en sär-ställning.

Svea hovrätt har funnit det ej befogat, att handling, som vid domstol före-tes för in-teckning i fastighet, blir fri från stämpelbeläggning av det skäl att samma papper tidigare belagts med stämpel i samband med beviljande av förlagsin-teckning på grund av därå tecknad förskrivning. Jag anser även, att stämpelfrihet ej bör medgivas i det fall, att in-teckning sökes i fast egen-dom på grund av skuldebrev, som förut varit föremål för förlagsin-teckning men beträffande vilket förlagsin-teckningen upphört. Däremot bör stämpel-frihet bibehållas för det fall, att förlagsin-teckningen vid tiden för fastighets-in-teckningens sökande fortfarande är gällande; det torde få anses fullt i sin ordning, att därest ett företags såväl fasta egendom som förlagsegendom skola häfta för en och samma förbindelse, stämpel utgår blott en gång.

På grund av vad jag sålunda anfört förordar jag, att stadgandet ändras så-lunda att *dels* undantagsbestämmelsen blir tillämplig även när in-teckningen upphört av annan anledning än underlåten förnyelse eller domstols beslut om dödning, *dels ock* såsom förutsättning för stämpelfrihet föreskrives, att den nya in-teckningen skall sökas i den förut in-tecknade egendomen eller del därav.

Föredragande departementschefen hemställer därefter, att inom finansde-partementet upprättat *förslag till förordning om ändring i vissa delar av för-ordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter bi-trädde hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprin-sen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Birger Brandt.

366556. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1936.